ការឃ្លាំមើលសវនាការ

សាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្ត (មករា ២០២២ - កក្កដា ២០២៣)

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៣

Address: #3, St 158 Oukhna Trorung Kang, Boeng Raing, Saun Penh, Phnom Penh
Tel: (+855-23) 218 553/210 518/990 544
P.O Box: 1024 – P.O Box 20 at CCC
E-mail: info@adhoccambodia.org
Website: www.adhoccambodia.org
Facebook: www.facebook.com/adhoccam
Twitter: www.twitter.com/adhoccam

មាតិកា

I. សេចក្តីផ្តើម 3

II. ព័ត៌មានទូទៅ និងភាគីក្នុងរឿងក្តី 4

III. សិទ្ធិក្នុងពេលជំនុំជម្រះ 5

IV ការប្រតិបត្តិរបស់មេធាវី៖ 8

V. អនុសាសន៍ 10

I. សេចក្តីផ្តើម

អំពីសមាគមអាដហុក៖ សមាគមការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងអភិវឌ្ឍន៍នៅកម្ពុជា "សមាគមអាដហុក" ជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយ ឯករាជ្យ អព្យាក្រឹត មិនរកផលចំណេញ និងមិនស្ថិតក្រោម ការឃុំគ្រងរបស់គណបក្សនយោបាយណាមួយឡើយ ។ សមាគមអាដហុក ជាអង្គការសិទ្ធិមនុស្សដំបូងគេដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង នៅថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩១ នឹងត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការដោយសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩២ ព្រមទាំងចុះបញ្ជីក្រសួងមហាផ្ទៃ ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ ប្រកាសលេខ២៧៨ ។

សមាគមអាដហុក ធ្វើសកម្មភាពមានវិសាលភាពទូទាំងប្រទេស ដែលមានស្នាក់ការកណ្តាល នៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រមទាំងមានស្នាក់ការសាខានៅតាមបណ្តាខេត្តគោលដៅចំនួន២១មាន៖ ១-ខេត្តព្រៃវែង ២-ខេត្តកំពង់ចាម ៣-ខេត្តក្រចេះ ៤-ខេត្តស្ទឹងត្រែង ៥-ខេត្តរតនគីរី ៦-ខេត្តមណ្ឌលគីរី ៧-ខេត្តកំពត ៨-ខេត្តកោះកុង ៩-ខេត្តព្រះសីហនុ ១០-ខេត្តកំពង់ធំ ១១-ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ១២-ខេត្តបាត់ដំបង ១៣-ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ១៤-ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ១៥-ខេត្តសៀមរាប ១៦-ខេត្តព្រះវិហារ ១៧-ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ១៨-ខេត្តពោធិ៍សាត់ ១៩-ខេត្តប៉ៃលិន ២០-ខេត្តស្វាយរៀង និង២១-ខេត្តត្បូងឃ្មុំ ។

សមាគមអាដហុក បានធ្វើការងារ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិមូលដ្ឋាន និងសិទ្ធិសេរីភាពមូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈការផ្តល់ជូនប្រជាពលរដ្ឋនូវចំណេះដឹង និងការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិមនុស្ស ច្បាប់ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ របៀបការពារសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់ខ្លួន ។ គោលបំណងចម្បងរបស់សមាគមអាដហុក គឺជួយជនរងគ្រោះពីការរំលោភបំពាន ឱ្យចេះស្វែងរកយុត្តិធម៌ ដោយខ្លួនឯង ពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការទាមទារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ និងលើកទឹកចិត្តប្រជាពលរដ្ឋឱ្យបញ្ចុះបញ្ចូល ដើម្បីធ្វើការតស៊ូមតិលើកកម្ពស់ និងការកែលម្អច្បាប់ ស្ថាប័ននានា និងការអនុវត្តច្បាប់ឲ្យប្រសើរឡើង ដោយសន្តិវិធី ។

វិធីសាស្ត្រ៖ របាយការណ៍ "ការឃ្លាំមើលសវនាការជំនុំជម្រះ" ត្រូវបានរៀបចំចងក្រងឡើងដោយបានប្រមូលព័ត៌មានតាមរយៈ របាយការណ៍ឃ្លាំមើលសវនាការ របស់មន្ត្រីបុគ្គលិក អ្នកសម្របសម្រួល ការិយាល័យសមាគមអាដហុក នៅតាមបណ្តាខេត្ត/រាជធានី ដែលមានវិសាលភាពអនុវត្តសកម្មភាពទូទាំងប្រទេស និងបានចូលរួមក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះដោយផ្ទាល់ ។ ករណីទាំងអស់ដែលបុគ្គលិកសមាគមអាដហុក បានចូលរួមក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះដោយផ្ទាល់ គឺជាករណីដែលស្ថិតនៅក្នុងអាណត្តិរបស់សាមាគម ហើយជាករណីដែលសមាគមអាដហុកបានផ្តល់មេធាវី ដើម្បីតំណាងដោយអាណត្តិការពារតាមផ្លូវច្បាប់តាមសំណើជនរងគ្រោះផងដែរ ។ ទម្រង់ឃ្លាំមើលសវនាការមាន១៩សំនួរ ត្រូវបានបង្កើតឡើងសំរាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងពេលចូលរួមឃ្លាំមើលសវនាការជំនុំជម្រះ ហើយបញ្ជូនរបាយការណ៍នោះ មកស្នាក់ការកណ្តាលភ្នំពេញបញ្ចូលក្នុងទិន្នន័យដែលបានបង្កើត (កញ្ចប់ស្ថិតិវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម ' SPSS ') ដើម្បីប្រើប្រាស់ក្នុងការធ្វើវិភាគ និងយកមកសរសេររបាយការណ៍នេះ ។

គោលបំណង៖ របាយការណ៍" ការឃ្លាំមើលសវនាការជំនុំជម្រះ " ត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីចូលរួមចំណែកក្នុងការលើកកម្ពស់សិទ្ធិស្វែងរកយុត្តិធម៌ប្រកបដោយតម្លាភាព និងធានាភាពគ្មានអគតិទាំងបួន ជាពិសេសចូលរួមក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានដែលបានរកឃើញពាក់ព័ន្ធ ការប្រតិបត្តិវិស័យយុត្តិធម៌របស់ចៅក្រមតំណាងអយ្យការ និងមេធាវីក្នុងគោលបំណង ធ្វើឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

II. ព័ត៌មានទូទៅ និងនាគីក្នុងរឿងក្តី

របាយការណ៍ " **ការឃ្លាំមើលសវនាការ** " ធ្វើឡើងក្នុងវិសាលភាពត្រឹមកម្រិតអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរាជធានី -ខេត្ត "តុលាការខេត្ត-រាជធានី" ដែលបានចូលរួមឃ្លាំមើលសវនាការ ចាប់ពីខែមករា ឆ្នាំ២០២២ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣។

អំឡុងពេលរបាយការណ៍បុគ្គលិកសមាគមអាដហុក បានចូលរួមឃ្លាំមើលសវនាការជំនុំជម្រះ១៧៥ករណី នៅតាមបណ្តាសាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្តចំនួន២០ ដែលមានមេធាវីតំណាងឲ្យសមាគមជាអ្នកតំណាងដោយអាណត្តិផ្លូវច្បាប់ដល់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់ ដូចជាសាលាដំបូង៖ រាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ មណ្ឌលគីរី ព្រះវិហារ ព្រៃវែង រតនៈគីរី សៀមរាប ព្រះសីហនុ ស្ទឹងត្រែង បាត់ដំបង ស្វាយរៀង តាកែវ ឧត្តរមានជ័យ ប៉ៃលិន ត្បូងឃ្មុំ កំពង់ចាម កំពង់ឆ្នាំង កំពង់ស្ពឺ កំពត និងខេត្តកោះកុង។

ក្នុង១៧៥ករណី ដែលសមាគមអាដហុកបានចូលរួមឃ្លាំមើលនោះ មាន៧៩(៤៥.១%) ករណីស្ថិតក្នុងផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស ៦៤(៣៦.៦%)ករណីក្នុងផ្នែកសិទ្ធិស្ត្រី-កុមារ និង៣២(១៨.៣%)ករណីក្នុងផ្នែកសិទ្ធិដីធ្លីដែលភាគច្រើននៃករណីពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មជននយោបាយ សកម្មជនសិទ្ធិមនុស្ស និងករណីរំលោភសិទ្ធិដីធ្លី។

ក្នុង១៧៥ករណី ដែលសមាគមអាដហុកបានចូលរួមឃ្លាំមើលនោះដែរ ក៏មានករណីកម្រិតទោស បទឧក្រិដ្ឋចំនួន១៣៧ករណី និងបទមជ្ឈឹមចំនួន៣៨ករណី(បទលហុគ្មាន) ហើយដែលមានជនជាប់ចោទ/ចុងចម្លើយជាជនរងគ្រោះសរុបចំនួន១,១៦៥នាក់ (ស្ត្រីចំនួន១៥១នាក់ កុមារចំនួន០៩នាក់ ហើយក្នុងនោះអវត្តមានក្នុងពេលសវនាការចំនួន៣៥៨នាក់) និងដើមបណ្តឹងជាជនរងគ្រោះសរុបចំនួន៤៥២នាក់ (ស្ត្រីចំនួន៦៧នាក់កុមារចំនួន៣៦នាក់ ហើយក្នុងនោះអវត្តមានក្នុងពេលសវនាការចំនួន០៩នាក់) ។

ការលើកពេលសវនាការ៖ ១៧៥ករណី ដែលសមាគមអាដហុក បានចូលរួមឃ្លាំមើលមាន៥១ករណីជំនុំជម្រះដោយចៅក្រមទោល និង១២៤ករណីដោយចៅក្រមក្រុមប្រឹក្សា ។ ហើយនៅក្នុងនោះ តុលាការបានលើកពេលសវនាការជំនុំជម្រះចំនួន៤៥ (២៥,៧%) ក្រោមមូលហេតុសមាសភាពចៅក្រមក្រុមប្រឹក្សាជាប់រវល់ តុលាការមានប្រជុំបន្ទាន់ មានការស្នើសុំពីមេធាវីជនជាប់ចោទ អវត្តមានមេធាវីដើមបណ្តឹង ពន្ធនាគារមិនបញ្ជូនជនជាប់ចោទ និងតុលាការត្រូវការភស្តុតាងបន្ថែម ។

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើ៦ខែ[1]**៖** ១៧៥ករណី ដែលសមាគមអាដហុកបាន ចូលរួមឃ្លាំមើល មាន១៤២ករណី ដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានតុលាការសំរេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ ហើយយោង តាមរបាយការណ៍បានបង្ហាញថា បើគិតមកដល់ថ្ងៃបើកសវនាការ ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលមានថេរវេលាលើសពី៦ខែហូតដល់ជាង២៤ខែមានចំនួន៨០ករណី នៃ១៧៥ករណី ដូចជា៖

- ចន្លោះពីលើស៦ ដល់ ៩ខែ ចំនួន៣៤ ករណី
- ចន្លោះពី១០ ដល់ ១២ខែ ចំនួន១២ ករណី
- ចន្លោះពី១៨ ដល់ ២៣ខែ ចំនួន០២ ករណី
- ចន្លោះពី២៤ ឡើងលើ ចំនួន៣២ ករណី

[1] មាត្រា២០៨ មាត្រា២០៩ មាត្រា២៤៩ មាត្រា២៨៣ និងមាត្រា៣០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧ និងមាត្រា១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ

ភាពខុសគ្នារវាងពេលវេលាបានកំណត់ក្នុងដីកា និងពេលវេលាបើសវនាការជំនុំជម្រះជាក់ស្តែង៖ យោងតាមរបាយការណ៍ក៏បានបង្ហាញឲ្យឃើញជាច្រើនករណីផងដែរថា មានភាពខុសគ្នាច្រើន រវាងពេលវេលាដែលបានកំណត់នៅក្នុងដីកា និងពេលវេលានៃដំណើរការបើកសវនាការជំនុំជម្រះជាក់ស្តែង ភាពខុសគ្នានោះមានរហូតដល់យ៉ាងតិចមួយម៉ោង ឬមួយម៉ោងកន្លះ ទៅពីម៉ោងដូចជា ម៉ោងបានកំណត់ក្នុងដីកា ៨:០០ព្រឹកជាកំហិត ប៉ុន្តែម៉ោងបើកសវនាការជាក់ស្តែង យ៉ាងតិច៩:០០ព្រឹក ទៅ៩:៣០ ឬម៉ោង១០:០០ ហើយជួនកាលដល់ម៉ោង១១:០០ផងក៏មាន។

III. សិទ្ធិក្នុងពេលជំនុំជម្រះ

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ[2] យោងតាមរបាយការណ៍ ស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញថា មាន១០៣ករណី(៥៩%)នៃ១៧៥ករណី តុលាការមិនបានជូនដំណឹង អំពីសវនាការ ដោយមិនបានបិទផ្សាយនៅលើក្តារខៀនព័ត៌មានខាងក្រៅបន្ទប់សវនាការឡើយ ។ លើសពីនេះទៀត ក្នុងចំណោម១៧៥ករណី មានសាធារណៈជន និងអ្នកសារព័ត៌មានត្រូវបានរាំងមិនឲ្យចូល ឬបណ្តេញចេញពីបន្ទប់សវនាការ៖

<table>
<tr><th colspan="2">ការរាំងមិនឲ្យចូល ឬបណ្តេញចេញពីបន្ទប់សវនាការ</th></tr>
<tr><td>សាធារណៈជន (១៤២ករណី - ៨១.១៤%)</td><td>អ្នកសារព័ត៌មាន (១១៦ករណី - ៦៦.២៨%)</td></tr>
<tr><td colspan="2">មូលហេតុ៖
- បន្ទប់សវនាការតូចចង្អៀត គ្មានកៅអីអង្គុយគ្រប់គ្រាន់
- គ្មានដីកាអញ្ជើញ ឬមិនបានចុះឈ្មោះជាមុន
- នគរបាលបិទទ្វាររបងមិនអនុញ្ញាតឲ្យចូល
- តុលាការជំនុំជម្រះរឿងក្តីឯកជនដូចជាករណីរំលោភ និងករណីអនីតិជន</td></tr>
</table>

សិទ្ធិដឹងពីមូលហេតុ និងបទចោទប្រឆាំងខ្លួន[3]**៖** របាយការណ៍ស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញថា មានចន្លោះពី៣៤% ដល់៥០.៨៥% នៃ១៧៥ករណី នៅក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះ តុលាការ(ចៅក្រម) នៅតែមិនបានអនុវត្តឲ្យបានពេញលេញនូវសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទដឹងពីមូលហេតុ និងបទចោទប្រឆាំងនឹងខ្លួនឡើយ៖

សិទ្ធិដឹងពីមូលហេតុ និងបទចោទ (សរុប ១៧៥ករណី)	**ប្រាប់ទាំងអស់ (ករណី)**	**ប្រាប់ខ្លះៗ (ករណី)**	**ជាភាគរយ (%)**
ប្រាប់ពីបទចោទដែលពាក់ព័ន្ធដល់ជនជាប់ចោទគ្រប់រូប	៨៦	៨៩	៥០.៨៥
ប្រាប់ពីមាត្រាច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ	១០២	៧៣	៤១.៧១
ប្រាប់ពីកាលបរិច្ឆេទប្រព្រឹត្តបទល្មើស	១១៥	៦០	៣៤.២៨
ប្រាប់ពីទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើស	១១៦	៥៩	៣៣.៧១
ប្រាប់ពីភាគីពាក់ព័ន្ធនានាក្នុងបទល្មើស	៩២	៨៣	៤៧.៤២
ប្រសិនបើត្រូវការតុលាការបានផ្តល់អ្នកបកប្រែ	១០៦	៦៩	៣៩.៤២

[2] មាត្រា ៣១៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧

[3] មាត្រា ៣២៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧

ការពន្យល់ប្រាប់ពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ៖ នៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះ ចៅក្រមហាក់បីដូចជា មិនសូវយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការពន្យល់ប្រាប់សិទ្ធិជនជាប់ចោទ អំពីសិទ្ធិដែលពួកគេត្រូវទទួលបាន ។ លទ្ធផលស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញ ទិន្នន័យចន្លោះពី១១% និង ៣៧% នៃ១៧៥ករណី ចៅក្រមខកខានមិនបានពន្យល់ប្រាប់ជនជាប់ចោទអំពីសិទ្ធិមួយចំនួនដូចជាៈ សិទ្ធិមានមេធាវី ឬសិទ្ធិការពារខ្លួន សិទ្ធិមិនឆ្លើយ សិទ្ធិមិនបង្ខំឲ្យសារភាពកំហុស និងសិទ្ធិការសន្មត់ទុកជាមុនថា គ្មានកំហុស យ៉ាងណាមិញ យោងតាមទិន្នន័យ មានរហូតដល់ពីចន្លោះ៤០% ដល់៥៤% នៃ១៧៥ករណី ចៅក្រមគ្រាន់តែប្រាប់ត្រួសៗអំពីសិទ្ធិដែលជនជាប់ចោទត្រូវមានដោយមិនបានពន្យល់ក្បោះក្បាយឡើយ។

ចៅក្រមបានប្រាប់ និងពន្យល់ជនជាប់ចោទអំពី (សរុប ១៧៥ករណី)	ប្រាប់និងពន្យល់ (ករណី)	គ្រាន់តែប្រាប់ (ករណី)	មិនប្រាប់-មិនពន្យល់ (ករណី)
សិទ្ធិមានមេធាវី ឬសិទ្ធិការពារខ្លួន[4]	៨៧	៦៩ (៤០%)	១៩ (១១%)
សិទ្ធមិនឆ្លើយ	៣៨	៩៥ (៥៤%)	៤២ (២៤%)
សិទ្ធិមិនបង្ខំឲ្យសារភាពកំហុស	៣២	៩៤ (៥៤%)	៤៩ (២២%)
សិទ្ធិការសន្មត់ទុកជាមុនថាគ្មានកំហុស	១៧	៩៤ (៥៤%)	៦៤ (៣៧%)

សិទ្ធិហៅ និងសួរសាក្សី៖

សាក្សីនៅក្នុងរឿងក្ដី ១០៥ករណី (៦០%) នៃ១៧៥ករណី ត្រូវបានតុលាការកោះហៅ និងស្ថិតក្នុងបន្ទប់សវនាការអំឡុងពេលសាកសួរ ហើយក្នុងនោះបើតាមការសង្កេត នៅតែឃើញមានភាពមិនប្រក្រតិបានកើតឡើងដូចជាៈ មាន១៩ករណី (១១%) នៃ១៧៥ករណី សាក្សីដាក់បន្ទុកត្រូវបានតុលាការយកចិត្តទុកដាក់ជាងសាក្សីដោះបន្ទុក ចំណែកសាក្សីដោះបន្ទុក មាន៦ករណី (៣.៤២%) ដែលតុលាការយកចិត្តទុកដាក់ជាងសាក្សីដាក់បន្ទុក។

- ៦ករណី (៣.៤២%) នៃ១៧៥ករណី ភាគីជនជាប់ចោទត្រូវបានហាមឃាត់ មិនឲ្យបង្ហាញភស្តុតាងជាឯកសារ រួមទាំងចម្លើយរបស់សាក្សី។
- ១៧ករណី (៩.៧១%) នៃ១៧៥ករណី ក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះ តុលាការ មិនអនុញ្ញាតឲ្យភាគីជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទសាកសួរសាក្សី ឬភាគីដើមបណ្ដឹង ឬមេធាវីដើមបណ្ដឹង។

សិទ្ធិនៅអំឡុងពេលសួរចម្លើយ និងការហាមឃាត់ការធ្វើទារុណកម្ម[5]៖ យោងតាមរបាយការណ៍ បានបង្ហាញថាអំឡុងពេលសួរចម្លើយ នៅតំណាក់កាលនគរបាលយុត្តិធម៌ ០៧ នៃ១៧៥ករណី មានការគំរាមកំហែងឲ្យសារភាព និងផ្ដិតមេដៃលើរបាយការណ៍ ជាពិសេសករណីគ្រឿងញៀន និង ០៣ករណីផ្សេងទៀត ជនជាប់ចោទត្រូវបាននគរបាលយុត្តិធម៌ ថ្នាក់ស្រុកដាក់ខ្នោះដៃ ធ្វើទារុណកម្មបង្ខំឲ្យសារភាព។

[4] មាត្រា៣០១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧

[5] មាត្រា១ នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្ម និងមាត្រា៥ នៃសេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងមាត្រា១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធនយោបាយ និងមាត្រា៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជនជាប់ចោទត្រូវបាន (សរុប១៧៥ករណី)	មិនមាន	មាន	បញ្ជាក់មូលហេតុ (មាន)
សួរចម្លើយដោយគ្មានវត្តមានមេធាវី	១៦១	១៤	ជនជាប់ចោទទើបស្នើសុំមេធាវីនៅដំណាក់កាលចៅក្រមស៊ើប
គំរាមកំហែងឲ្យសារភាព (ករណីគ្រឿងញៀន)	១៦៨	០៧	ជនជាប់ចោទបានប្រាប់ថាៈ នគរបាលបង្ខំឲ្យសារភាព និងផ្តិតមេដៃលើរបាយការណ៍
ទទួលរងអំពើហិង្សា ឬទារុណកម្មបង្ខំឲ្យសារភាព	១៧២	០៣	ជនជាប់ចោទបានប្រាប់ថាៈ នគរបាលស្រុកដាក់ខ្នោះដៃ បង្ខំឲ្យសារភាព

ការសន្មត់ទុកជាមុនថាគ្មានទោស[6] ៖ យោងតាមរបាយការណ៍ បានបង្ហាញថាមាន ៤៦.២៨%(៨១ករណីនៃ១៧៥ករណី) ចៅក្រមជំនុំជម្រះ និយាយពីភាពមានពិរុទ្ធរបស់ជនជាប់ចោទមុនពេលចេញសាលក្រមដោយចៅក្រម "បានប្រាប់ឲ្យជនជាប់ចោទសុំទោស" លើសពីនេះទៀត មាន០៧ករណី ចៅក្រមទាញពិរុទ្ធភាពពីការនៅស្ងៀមរបស់ជនជាប់ចោទ ទន្ទឹមគ្នានោះដែរ ព្រះរាជអាជ្ញាស្រែកសម្លុតនៅពេលជនជាប់ចោទរក្សាសិទ្ធិមិនឆ្លើយ។ នៅក្នុងនោះ មាន ៧៥.៤២% (១៣២ករណី នៃ១៧៥ករណី) ជនជាប់ចោទ បង្ហាញខ្លួននៅអំឡុងពេលសវនាការក្នុងឯសណ្ឋានពន្ធនាគារ និង ៤១.១៤% (៧២ករណី នៃ១៧៥ករណី) ជនជាប់ចោទត្រូវបានដាក់ខ្នោះដៃក្នុងអំឡុងពេលសវនាការ។

ជនជាប់ចោទបង្ហាញខ្លួន (សរុប១៧៥ករណី)	មិនមាន	មាន	បញ្ជាក់មូលហេតុ (មាន)
អំឡុងពេលសវនាការក្នុងឯកសណ្ឋានពន្ធនាគារ	៤៣	១៣២	
ជាប់ខ្នោះក្នុងអំឡុងពេលសវនាការ	១០៣	៧២	ជនជាប់ចោទដៃជាប់ខ្នោះនៅពេលរងចាំសវនាការ ប៉ុន្តែពេលឡើងក្រចកសេះ ត្រូវបានដោះខ្នោះចេញវិញ
ចៅក្រមបាននិយាយពីភាពមានឬគ្មានទោសជនជាប់ចោទមុនពេលចេញសាលក្រម	៩៤	៨១	ចៅក្រមជំនុំជម្រះបានប្រាប់ឲ្យជនជាប់ចោទសុំទោស
ចៅក្រមទាញពិរុទ្ធភាពពីការនៅស្ងៀមរបស់ជនជាប់ចោទ	១៦៨	០៧	ព្រះរាជអាជ្ញាស្រែកសម្លុត នៅពេលជនជាប់ចោទមិនឆ្លើយ

[6] មាត្រា៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងមាត្រា១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងមាត្រា១១ នៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស

IV ការប្រតិបត្តិរបស់មេធាវី ៖

- ៨៨% (១៥៤ នៃ១៧៥ករណី) មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិ មានវត្តមាន អំឡុងពេលសវនាការ លើកលែងតែ១៦ករណី ប៉ុណ្ណោះដែលសវនាការប្រព្រឹត្តដោយគ្មានមេធាវី ដោយសារជនរងគ្រោះជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានស្នើសុំមេធាវី ។ ហើយនៅក្នុងនោះមាន៦០% (១០៥នៃ១៥៤ករណីដែលមានមេធាវី) ជាមេធាវីតំណាងឲ្យជនជាប់ចោទលើសពីម្នាក់ "មេធាវីម្នាក់ការពារឲ្យជនជាប់ចោទមួយក្រុមដែលភាគច្រើន គឺជាតំណាងសហគមន៍វិវាទដីធ្លី ធនធានធម្មជាតិ និងសេរីភាពមូលដ្ឋាន"។

- ៥៨.៣% (១០២ នៃ១៧៥ករណី មេធាវី បានលើកឡើងអំពីសិទ្ធិទទួលបាន ការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់កូនក្តីរបស់ខ្លួន ដូចជាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ សិទ្ធិដឹងពីបទចោទ និងសិទ្ធិមានវត្តមានពេលសវនាការ ។
- មានត្រឹមតែ៩.១៤%(១៦នៃ១៧៥ករណី) មេធាវី បាននិយាយយោងច្បាប់អន្តរជាតិក្នុងពេលសវនាការ ដូចជាសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីអំពីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីអំពីសិទ្ធិស៊ីវិល និងសិទ្ធិនយោបាយ ជាដើម។
- មានត្រឹមតែ ២៩.១៤% (៥១ នៃ១៧៥ករណី) មេធាវី បានលើកឡើងអំពីភាពមិនពេញលេញ និងមិនស៊ីសង្វាក់នៃភស្តុតាង។
- មានត្រឹមតែ ៦.៣ (១១ នៃ១៧៥ករណី) មេធាវីបានប្រើទូរស័ព្ទដៃនៅក្នុងពេលសវនាការ
- មានត្រឹមតែ ២.៩% (៥ នៃ១៧៥ករណី) មេធាវីបានដើរចេញពីបន្ទប់សវនាការ

ឯករាជ្យភាព ភាពមិនលំអៀង និងការប្រព្រឹត្តរបស់ចៅក្រមលើភាគីពាក់ព័ន្ធ ៖ យោងតាមរបាយការណ៍ បានបង្ហាញថា មាន១៨.៨៥% (៣៣ នៃ១៧៥ករណី) ចៅក្រម និង តំណាងអយ្យការ បានប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទដៃអំឡុងពេលសវនាការ និង ៤៦.៨៥% ដើរចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការ ដោយមូលហេតុចៅក្រមមានសវនាការច្រើន ឬទៅបន្ទប់ទឹកជាដើម។ ១០.៣% ដែលចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការ នៅតែសម្តែងអាកប្បកិរិយាសម្លុតគំរាមដល់ជនជាប់ចោទអំឡុងពេលសវនាការដូចជា ឲ្យជនជាប់ចោទសារភាព ទាញទូរស័ព្ទដើម្បីថតសម្លេង និងស្រែកសម្លុតជនជាប់ចោទ ។ ៣.៤២% ដែលចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការ បានប្រើពាក្យពេជន៍បែបរើសអើងទៅកាន់ជនជាប់ចោទជាជាតិពន្ធ និងហាមប្រាមមិនឲ្យស្លៀកសំលៀកបំពាក់ប្រពៃណីជាដើម ។

ចៅក្រម/តំណាងអយ្យការបាន (សរុប១៧៥ករណី)	មិនមាន	មាន	បញ្ជាក់មូលហេតុ (មាន)
សម្តែងអាកប្បកិរិយា សម្លុតគំរាមដល់ភាគីជនជាប់ចោទ	១៥៧	១៨	- ឲ្យជនជាប់ចោទសារភាព - ទាញទូរស័ព្ទដើម្បីថតសម្លេង - ប្រើពាក្យសម្តីមិនសមរម្យ ស្រែកសម្លុតដាក់ជនជាប់ចោទ
ប្រើពាក្យពេជន៍បែបរើសអើងទៅកាន់ភាគីជនជាប់ចោទ	១៦៩	០៦	- ប្រាប់មិនឲ្យស្លៀកសំលៀកបំពាក់អប្បរា - ទៅលើជនជាប់ចោទជាតិពន្ធ

ចាកចេញពីបន្ទប់អំឡុងពេលសវនាការ	៩៣	៨២	- ចៅក្រមមានសវនាការច្រើន - ទៅបន្ទប់ទឹក - មិនយកចិត្តទុកដាក់កិច្ចការរបស់ខ្លួន
ប្រើទូរស័ព្ទអំឡុងពេលសវនាការ	១៤២	៣៣	- ៦៦.៧% ចៅក្រម និង ៣៣.៣% តំណាងអយ្យការ - ៦៦.៧% គ្រាន់តែឆ្លើយតបទូរស័ព្ទខ្លី ហើយដាក់ចុះវិញ - ៣៣.៣% និយាយសន្ទនា

ការពិភាក្សាសម្រេចរបស់តុលាការ៖ មាន៦.៣% (១១ នៃ១៧៥ករណី) ចៅក្រមបានធ្វើការពិភាក្សាសម្រេចអំឡុងពេលការពិភាក្សា សម្រេចរបស់ចៅក្រម និង ៩៧.៧% ចៅក្រមមិនបានពិភាក្សាសម្រេចអំឡុងពេលការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រម។ ហើយមានត្រឹមតែ ២.៨៥% (៥ នៃ១៧៥ករណី) ដែលសាលក្រមត្រូវបានប្រកាសនៅថ្ងៃសវនាការ និង៩៧.១៥% ករណីត្រូវបានតុលាការលើកពេលប្រកាសសាលក្រម ហើយក្នុងនោះមាន៥៣.៧១% (៩៤ ករណី) តុលាការ លើកពេលប្រកាសសាលក្រម ដោយមិនបានបញ្ជាក់អំពីកាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ ។

សាលក្រម៖ យោងតាមរបាយការណ៍បានបង្ហាញថា មាន៧៨.៣% (១៣៧ នៃ១៧៥ករណី) ចៅក្រមបាន បន្ថែមបទល្មើសថ្មីនៅពេលប្រកាសសាលក្រម និង មាន ៧.៤២% ចៅក្រមបានយោងមាត្រាច្បាប់ដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានកាត់ទោស។

ចៅក្រមបាន (សរុប១៧៥ករណី)	**មិនមាន**	**មាន**	**ភាគរយៈ (មាន)**
យោងមាត្រាច្បាប់ដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានកាត់ទោស	១៣	១៦២	៩២.៦%
បង្ហាញភស្តុតាងដែលនាំឲ្យមានការសម្រេចផ្តន្ទាទោស	១៧៣	០២	១.១៤%
ផ្លាស់ប្តូរបទចោទលើជនជាប់ចោទនៅពេលប្រកាសសាលក្រម	១៧៤	០១	០.៨%
បន្ថែមបទល្មើសថ្មីនៅពេលប្រកាសសាលក្រម	៣៨	១៣៧	៧៨.៣%

យោងរបាយការណ៍ពីមេធាវីតំណាងឲ្យកូនក្តីផ្ទាល់៖

- **ការមិនអនុញ្ញាតឲ្យសាក្សីដោះបន្ទុកចូលធ្វើសក្ខីកម្មបញ្ជាក់៖** ចៅក្រមជំនុំជម្រះ មិនអនុញ្ញាតឲ្យ-មិនកោះហៅ សាក្សីដោះបន្ទុក ដែលមេធាវីបានដាក់ស្នើតាំងពីតំណាក់កាលស៊ើបសួរ និងតំណាក់កាលជំនុំជម្រះ។ កាលបើតុលាការ ប្រើតែកំណត់ហេតុ របស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌តែម្ខាង នោះអាចប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សិទ្ធិការពារខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទ (ជាពិសេសករណីវិវាទដីធ្លីសមូហភាព)នៅ

ចំពោះមុខច្បាប់ប្រឆាំង នឹងការចោទប្រកាន់ណាមិនត្រឹមត្រូវ (បើយោងមាត្រា ១១០ និង ១១៨ និង មាត្រា៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ) ។

- **ការចេញលិខិតអញ្ជើញមេធាវីចូលសវនាការៈ** តុលាការបានចេញលិខិតអញ្ជើញមេធាវី ចូលរួមសវនាការយឺតយ៉ាវ ភាគច្រើន លិខិតអញ្ជើញមកដល់ត្រឹមតែមួយថ្ងៃ ឬពីរថ្ងៃមុនពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ ។ បើយោង មាត្រា ៤៦៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ បើសំណុំរឿងស្ថិតក្នុងដៃព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមជំនុំជម្រះ និង មាត្រា ២៣៦, ២៣៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបើស្ថិតក្នុងដៃចៅក្រមស៊ើបវិញ ។
- ជាច្រើនករណី តុលាការមិនបានអញ្ជើញ មេធាវីចូលរួមអមកូនក្តី ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយកូនក្តីនៅតំណាក់កាលព្រះអាជ្ញានោះទេ ។
- ជាង៩០% តុលាការ មិនបានជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេច ដូចជា ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ដីកាដំណោះស្រាយ ។ (បើយោងមាត្រា ២៣៦ និងមាត្រា២៣៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)
- តុលាការពេលខ្លះកោះហៅកូនក្តី មិនអញ្ជើញមេធាវី ប៉ុន្តែបើបានអញ្ជើញមេធាវី មិនកោះហៅកូនក្តីចូលរួមនៅតំណាក់កាលព្រះរាជអាជ្ញា តំណាក់កាលចៅក្រមស៊ើបសួរ ។

V. អនុសាសន៍

1. ក្រសួងយុត្តិធម៌ ពិនិត្យដាក់វិធានការណ៍ច្បាស់លាស់ ចំពោះការអនុវត្តន៍របស់ចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការ ទាំងឡាយណា ដែលផ្ទុយនឹងគោលបំណង មាត្រា២០៨ និងមាត្រា២០៩ នៃនីក្រមតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧ បានចែងអំពីថេរវេលា នៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។ បើយោងរបាយការណ៍បានបង្ហាញថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលមានថិរវេលាលើសពី៦ខែ រហូតដល់ជាង២៤ខែមានចំនួន៨០ករណី នៃករណីសរុប១៧៥ ។
2. ក្រសួងយុត្តិធម៌ពិនិត្យ និងដាក់ពិន័យរដ្ឋបាលធ្ងន់ធ្ងរដល់ចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការដែលមានការយឺតយ៉ាវចំពោះពេលវេលាបំពេញភារកិច្ចការងារ បើកសវនាការជំនុំជម្រះ ។ យោងតាមរបាយការណ៍បានបង្ហាញថា មានភាពយឺតយ៉ាវខ្លាំងពីជាងមួយម៉ោង រហូតដល់ពីរម៉ោង បើប្រៀបធៀបម៉ោងពេលបានកំណត់ក្នុងដីកា និងម៉ោងពេលបើកសវនាការជាក់ស្តែង។
3. ក្រសួងយុត្តិធម៌ ពិនិត្យដាក់វិធានការណ៍ច្បាស់លាស់ ចំពោះការអនុវត្តន៍របស់ចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការទាំងឡាយណា ដែលមានការយឺតយ៉ាវក្នុងការចេញលិខិតអញ្ជើញមេធាវី និងភាគីចូលរួមក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះ ។
4. ក្រសួងយុត្តិធម៌ ពិនិត្យដាក់វិធានការណ៍ច្បាស់លាស់ ចំពោះការអនុវត្តន៍របស់ចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការទាំងឡាយណាដែលខកខាន មិនបានអញ្ជើញមេធាវីចូលរួមអមកូនក្តី ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយកូនក្តីនៅតំណាក់កាលព្រះអាជ្ញា និងចៅក្រម ស្របតាមនីតិវិធី ។
5. ក្រសួងយុត្តិធម៌ ពិនិត្យដាក់វិធានការណ៍ច្បាស់លាស់ ចំពោះការអនុវត្តន៍របស់ចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការទាំងឡាយណាដែលខកខានមិនបានជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចដូចជាដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ និងដីកាដំណោះស្រាយ ។
6. ចៅក្រម-តំណាងអយ្យការ ពិចារណាក្នុងការប្រើពាក្យ ឬនិយាយពីភាពមានឬគ្មានទោសដល់ជនជាប់ចោទ មុនពេលចេញសាលក្រម ជាពិសេសដូចជា ប្រាប់ឲ្យជនជាប់ចោទសុំទោស ។

7. ចៅក្រមពិនិត្យ-ពិចារណា អំពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទដូចជា ជនជាប់ចោទមានពាក់ឯកសណ្ឋានពន្ធនាគារ និងដៃជាប់ខ្នោះ ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការជំនុំជម្រះ ។
8. ចៅក្រមពន្យល់ប្រាប់ជនជាប់ចោទ-ជនរងគ្រោះ ឲ្យបានច្បាស់លាស់ អំពីសិទ្ធិដែលត្រូវទទួលបានដូចជា សិទ្ធិមានមេធាវី សិទ្ធិមិនឆ្លើយ សិទ្ធិមិនបង្ខំឲ្យសារភាពកំហុស និងសិទ្ធិសន្មត់ទុកជាមុនថា គ្មានកំហុស សិទ្ធិដឹងពីបទចោទ សិទ្ធិដឹងការបរិច្ឆេទ-ទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាដើម ។
9. ក្រសួងយុត្តិធម៌ ពិនិត្យដាក់វិធានការណ៍ច្បាស់លាស់ ចំពោះគ្រប់សាលាដំបូង ក្នុងការបើកចំហរដល់សាធារណៈជន និងអ្នកសារព័ត៌មានបានចូលស្តាប់សវនាការសាធារណៈ ដោយគ្មានការហាមឃាត់ និងបណ្តេញចេញ ។

- ចប់ -